

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΑ „ΗΛΥΣΙΑ“

Όσοι από κάθε πνευματική δουλιά, που γίνεται στον τόπο μας, νοιώθουν κάτι που είναι τρανότερο από χαρά, κάτι σαν αναδράνισμα ψυχής που βλέπει χαϊδεμένο της όνειρο να παίρνει σάρκα, χαιρετίσανε με αναγάλλιασμα την άγγελία του κ. Π. Νιρβάνα για τα «Ηλύσια». Με τέτοια άπανουκάτου λόγια και με τέτοιο ύφος θά μιλούσαν ή θά γραφον όποιοι θάκρινεν από την πρώτη ματιά την άγγελία του κ. Νιρβάνα, όπου τα όμορφα λόγια τάζουν πολλά. Άληθινά ή άγγελία αυτή σου δίνει άφορμή να ξανουχτή ό νους σου σε στοχασμούς και συμπεράσματα για τη φιλολογική δουλιά του καιρού μας, για όλους τους σημερινούς της ιδέας εργάτες, που λίγο ή πολύ πασκίζουν να βάλουν κι από μια περσίτσα στα θεμέλια του πνευματικού παλατιού, που ίσως άργότερα ύψωθή μεγαλόπρεπο κι άληθινά βασιλικό. Όπως συλλογίστηκε ό κ. Νιρβάνας τί να γράψη στην άγγελία του, έτσι συλλογίστηκε κι' εγώ όταν τήνε διάβασα και μου δόθηκεν άφορμή να κάμω μερικούς στοχασμούς. Μά έτυχεν οι στοχασμοί μου αυτοί να μή συμφωνάνε σ' όλα με τα όμορφα λόγια του κ. Νιρβάνα, γι' αυτό και θά τους πώ εδώ ξερά κι άπότομα, κι όχι με ποιητικό ύφος, σαν εκείνο που είναι μέσα στις πρώτες γραμμές μου.

Σε κάθε πνευματική δουλιά που έχει την άξίωση ανά προσφέρη επίθυμητην ύπηρεσίαν, έρχομένη εις κρίσιμον στιγμήν της λογοτεχνικής εξέλιξης και της αισθηματικής διαπλάσεως του έθνους—όπως λέει στην άγγελία του ό κ. Νιρβάνας—μάρεσει να βλέπω πρώτα-πρώτα την μέθοδο, δηλ. για να τό πώ πιο καθαρά, χρειάζεται να μπαίνη στη ζυγαριά από τη μια μεριά ή ιδέα κι' από την άλλη ό τρόπος που θά μεταχειριστή καθένας για να εφαρμόση στην πράξη την ιδέα του αυτή, και πρέπει τό ζύγισμα να είναι πολύ σωστό. Μελέτησα με προσοχή τα «πρώτα δημοσιεύματα» που τάζει ή άγγελία, μά δε βρήκα καθόλου σωστό τό ζύγισμα. Γιατί, παρακαλώ, πώς τα «Ηλύσια»—όπως λέει ό κ. Νιρβάνας—αφιλοδοξούν ναποθούν εργαλείον παιδαγωγήσεως της έθνικής καλαισθησίας και δημιουργίας κοινού δυναμένου άναντιμετωπίση

τήν μεγάλην τέχνην του λόγου», όταν αυτά «τα πρώτα δημοσιεύματα» είναι τόσο άνόμια πράματα; Τα «Ηλύσια» δε θά βγούνε μόνο για τους εκλεκτούς, για τους όμοιους δηλαδή εκείνων που έκαμαν «τας μεταφράσεις, πλάσματα σπουδής και αισθήματα των εκλεκτών» μά θέλουνε να «διαβαστούν κι από τό κοινό. Τι θά βγῆ όμως για τό κοινό—άν τύχη δηλ. κι αυτό λησμονήση τη συνήθεια κι άποφασίσῃ να διαβάση, κάτι που ναξίξη τον κόπο— ύστερ' από τό διάβασμα τούτο; Ένα γροθοκόπημα άλύπητο, θαρρώ, μέσα στο κεφάλι του καθενού. Γιατί ποιά μοιασίδα, ποιά σέση ύπαρχει άνάμεσα στην ιδέα του Πλάτωνα και του Λουκιανού και του Έπίκτητου; ή του Πλάτωνα και του Σααδῆ; ή του Αύγουστίνου και του Ρενάν; ή του Γκαίτε και του Τσέχωφ; ή του Λεοπάρδη και του Ουάιλδ;

Μή με νομίση κανένας σαφιστή ή στενοκέφαλο ή κακόπιστο, πώς κανω τάχατις ότι δεν καταλαβαίνω τί ζητούν τα «Ηλύσια». Δε θέλουν αυτά να παιδαγωγήσουν τό κοινό; Μά τό κοινό, ρωτώ κι' εγώ, μπορεί να γίνη εκλεκτικό μονάχο του για να κίνη ποιά του χρειάζεται για τη μάρφωσή του; Κ' έτσι σύμφωνα με τους ψυχολογικούς νόμους σφαιρίζεται σε συντριμία ή φιλοδοξία που έχουν τα «Ηλύσια».

Μά θά τα διαβάσουν οι εκλεκτοί κι αυτό τους είναι άκομτό, θά μου άπαντήση κανένας. Δεν ξέρω όμως ποιάς άληθινά εκλεκτός; λίγο ή πολύ δεν έχει καθαρή ιδέα όλων αυτών των έργων είτε από τό πρωτότυπο, είτε από άλλες μεταφράσεις, γιατί δεν πιστεύω ποτέ ότι ξάρνα ή μετάφραση του Σααδῆ του κ. Αργυροπούλου θά είναι καλλίτερη από τη Φραντζέζικη μετάφραση, όπουθε κάνει κι αυτός τη μετάφρασή του. Βλέπουμε τό λοιπόν ότι για τό κοινό τα «Ηλύσια» δεν είναι, για τους άληθινά εκλεκτούς περισσεύουν. Κ' έτσι καταντώ στο στοχασμό, γιατί τάχατις να μή φιλοδοξήσουν τα «Ηλύσια» να μας δώσουνε μεταφράσματα από τη σύγκαιρη ξένη φιλολογία, που πραγματικά μας είναι χρειζόμενα για να γνωρίσουμε τό σημερινό ζετύλιγμα της παγκόσμιας σκέψης στην τέχνη; Δε θά ήταν καθόλου άνώφελες κι άσημησ να εξακολουθούσαν τα «Ηλύσια» τό έργο του «Διόνυσου» που, μά την άλήθεια, με τη λίγη του ζωή δεν πρόσφερε και μικρή ωφέλεια στη σύγκαιρη Ρωμαίικη φιλολογία; άν βγαλή κανένας έκείνης τις περιέργης κι άνωποταμίτικης κριτικής του, όλο του τέλλο έργο ήταν πολυ ωφέλιμο.

γιατί τό στόμα σου δεν είναι πειά παρθένο, είπε τόσα ψέματα και χαμογέλασε με γλυκάδα σε τόσους! Τα μάτια σου άκούμπησαν πολλές φορές σε άλλου μάτια παίζοντας την κομωδία της άγάπης, τ' αυτά σου άκούσανε πολλές έρωτικές φράσεις για τη χερη του κορμιού σου, και τη λυγερή σου μέση πολλά χέρια σφίζανε με πόθο περισσότερο άπ' όσο έπρεπε στο ζετρέλλαμα του χορού και τό χέρι σου πολλές φορές θά ξεχάστηκε με χαριτωμένη άφρημαδά σε άλλου χέρι.

Λέε, πώς δεν κάνεις τίποτα, μά κάνεις πολύ. Τι κι' άν κανείς δεν έχει χειροπιαστή άπόδειξη της ελαφρότης σου, άφου αυτός έ μασκασμένος έρωτας, που με τόση άφέλεια τον λές φλέρτ σου άφαιρεί την άγνότη σου, σου κλέφτει από την ήθικιά σου ύπαρξη;

Έγώ θυμωμένος μαζί σου; άν κάποιος από τους δυό μας φταίει, αυτός ό κάποιος είμαι γώ, που δεν ξέρω να σε νοιώσω.

Πόσο σαληρά θά σου φαίνονται τα λόγια μου, δεσποσύνη, μά συμπαθάτε έναν, που δε συχάζει τα σαλόνια και δεν ξέρει τη γλώσσά τους, γιατί έμαθε μονάχα τη γλώσσα της άλήθειας.

Έλπίζω όμως, που τό γραμμα μου θά διαβάξη, ενώ έτοιμάζεσαι να πας σε κάποια διασημίδαση που βέβαια θ' άνταμώνησε τον κόσμο του γούστου σου—τί όμορφη θάσαι καλοντυμένη με την τέχνη που ξέρεις κι' έχεις σ' όλα σου!—κι' έτσι άν τα λόγια μου έτυχε να σε πειραξουν λιγάκι, γλήγγερα θά τα λησμονήσης, άρχίζοντας σε κανένα σαλόνι, στο θέατρο, στο τένις ή σε καμιά ποδηλατοδρομία κάποιου καινούριου άθως παιγνιδάκι, κάποιου χωρίς καμμιάν ύποχρέωση φλέρτ.

Κέρκυρα 30)10)05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Μιά φορά ένας νέος από την Έρέτρια μαθήτεια κοντά στο φιλόσοφο Ζήνωνα περισσότερο καιρό από όσο έπρεπε. Κι' άμα γύρισε στην πατρίδα του τότε ρώτησε ό πατέρας του σαν τί σοφί είχε τάχα μαθει.

— Θά σου δείξω, άποκρίθηκε.

Μά ό πατέρας θύμωσε και τον έστρωσε στο ξύλο. Τότε κι ό νέος, άφου τις έφαγε χωρίς να μιλήση και ήσυχα, του είπεν:

— Άφου λοιπόν έμαθα να ύπομένω τό θυμό του πατέρα.

του πῆ. Τῆς πῆρε τα χέρια στα δικά του και τῆς έδωσε τό πρώτο φιλί. Καθησαν χαμηλά στα χορτάρια άπ' τις δυό μεριές του φραχτη. "Εθγαλ' ένα κλαδί να βλέπωνται. Καθησαν λίγο άμίλητοι, ντροπαλοί. Κοντά τη ρώτησε:

— Πώς ήρθεν ό πατέρας σου. Μαλάμω; θά σε παντρεύουν έμαθα.

— Μά έσυ θ' άργῆς. Πότε;

— Θέλω τρία χρόνια ακόμα να τελειώσω, μά με δυο... όμως θά σε δώσουν στο Λεμονάρα.

— Και τον θέλω εγώ;

Στη στιγμή φάνηκε άπ' τον όχτο ό Λεμονάρας. Πῆρ' αυτή τη στάμνα κι' έτρεξε. Ο Γιώργος χαμήλωσε πλιότερα.

— Μήν κρύβεσαι, σε βλέπουμε.

Σηκώθηκε.

— Σε φοβόμαι τάχα να κρυφτώ;

— Έννοια σου και ξέρεις τί θά σου κάνω; θά σε κρεμάσω καμμιά μέρα σ' ένα δέντρο εκεί παρακάτω να σε βλέπη καλύτερα.

— Μήν τό λές μονάχα.

— Ξαναβῆς άν θέλεις και σου δείχνω εγώ.

Δεν άπάντησε γιατί κάποιος περνούσε. Έφυγε. Όπλο κανένα δεν είχε. Ός τη νύχτα βῆκε ένα. Θά πήγαινε αύριο στο κυνήγι. Να ιδῆ ποιόν φοβε-

ρίζει!

Βῆκε νωρίς κοντά άπ' τό γιδώμα. Κατέθηκε στο ρέμμα που παραπάνω περνούσαν άντίκρυα οι δρόμοι για τα πηγάδια. Ήταν κάψη πολλή. Οι ταιντζέροι τραγουδούσαν μ' όλα τους τα δυνατά. Η χλόη είναι μαραμμένη. Που και που άνθίζει ή ρίγανη. Κατ' άπανου στα φουντωτά πουρνάρια οι γριμπιλίνες. Γύρω στους όχτους σταυρώνονται τα μονοπάτια. Άγάλια άγάλια άπόσκισσε τό ρέμμα. Ο ήλιος έγειρε. Παλιός μύλος ψηλά βάρεται κόκκινος. Βῆκε ψηλά. Κάποτε περνάει κι ό Λεμονάρας. Έχει καλαμίδι και ψάρια στο χέρι. Στο λαϊμό μεταξωτό μαντήλι δεμένο. Ο σκύλλος του δε φαίνεται μπροστα. Ο Στάθης Κονόμος φάνηκε κι' εκείνος από κοντά.

— Έθγαλες λαγό;

— Περιμένο.

Σε κάμποσο φάνηκε ό σκύλλος. Έρριξε μια πέτρα να τον έρεθίσῃ. Εκεί που ώρμούσε κατά πάνω του πυροβόλησε κι' έφυγε προς τα κάτω. Έσκουζεν ό σκύλλος δυνατά με πόνο. Αυτός πάλι βῆκε άπάνω και πρόφτασε τον Κονόμο κάτ' άπ' τις συκιές του δρόμου.

— Άντι για λαγό, θαρρώ πώς βάρεσα ένα σκύλλο. Νομίζω πώς είναι και του Λεμονάρα.

— Έρείς, αυτός γράψε του Άφεντάκη τό κορίτσι.

— Μά θαρρώ πώς θά του τό δώσουν τί άκούς έσύ;

— Η μάνα της λέει θά κανη έπιστήμονα. Χαμογέλασε.

— Και ποιάς είν' αυτός;

— Ποιάς άλλος από σένα.

Στο δρόμο ή χαρά τον πλημμυρούσε. Θά εύρισκε τό Νίκο Άφεντάκη. Ηά του έλεγε:

“Άκουσα ποιάς σκέτωσαν τό σκύλλο του Λεμονάρα, έμαθες ποιάς;

— Όχι.

— Ξέρεις, να τον σκότωνα εγώ;

Έκείνος θάπορούσει!

Τον βῆκε και καθονταν πρωί μ' άλλους. Μιλούσε κείνη τη στιγμή και δεν τον πρόσεξε. Έλεγε:

— Λένε πώς τον σκότωσαν ό Κακός. Μ' αυτό άν είναι σωστό, παθαίνει. Μπορεί να πάη φυλακή. Τι σου χρωστώ να μου σκοτώσης τό σκύλλο;

Έφυγε άλαφρά να μην τον προσέξουν. Πῆγε ψηλά σε μια τούμπα. Έπεσε. Τα πουρνάρια δρίζουν τον ουρανό άπ' τη μια μεριά. Άπ' την άλλη κάτω θάλασσα. Η θάλασσα ήσυχη ή στεριά είναι έρημική. Ο ήλιος άπλώνεται παντού. Ένα βαπόρι

Δέχομαι γι' ἀπάντησι στὰ ὅσα εἶπα παραπάνου τὰ ἴδια τὰ λόγια τῆς ἀγγελίας: «Τὰ «Ἡλύσια» κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀφιερωμένα ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνωτέρας λογοτεχνικῆς μεταφράσεως ἀκολουθοῦντα ἐνὰ δρόμον ἰδικόν των δὲν ἔρχονται νὰ προσθέσουν ἐνὰ περιοδικόν εἰς τὰ ἄλλα, νὰ συναγωνισθοῦν ἢ νὰ πολεμήσουν. Τὸ ἔργον των εἶναι καθαρῶς ἀκαδημαϊκόν». Ὡστε δηλαδὴ ἡσυχία ἀπόλυτη, ἡρεμία, ἐπικουρισμός. Μὰ εἶναι τώρα ἐποχὴ νὰ μὴν ἀγωνίζεται κανένας, νὰ μὴν πολεμᾷ; Καὶ τί ἄλλο εἶναι ἡ ζωὴ, παρὰ ἐνὰς ἀτελειωτοῦ πόλεμος; Καὶ δὲ μὰς χρειάζεται παρὰ πολὺ ὁ πνευματικὸς αὐτὸς ἀγὼνας ὡς ποῦ νὰ νικήσῃ ἡ ἀλήθεια; Ἀφοῦ δὲ θέλουν πόλεμον τὰ «Ἡλύσια» τότε πῶς θὰ φιλοξενήσουνε μέσῃ στὰ κατέβητά τους ἰδέες ποῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἐνὰς ἀδικόπου πόλεμος ἀναμεταξύ τους; Ὁ Ἐπίκτητος δὲν πολέμησε ἀρκετὰ τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν; Ὁ Γκαίτε δὲν πολέμησε τὸν ἐπικουρισμὸν; Ὁ Λεοπάρδης δὲν πολέμησε τὴν Πλατωνικὴν ἰδεολογίαν; Ὁ Ρενάν δὲν εἶναι ἐνὰς πόλεμος ἐλοζώντανος; Ὁ Ἀγουστίνος δὲν πολέμησε μὲ τοὺς πειρασμούς; «Ἐργον ἀκαδημαϊκόν» μ' ἄλλα λόγια, ψυχο, ψυχρό, μάρμαρο. Μοῦ φαίνεται παράξενο πῶς ὁ κ. Νιρβάνης, ἄνθρωπος ποῦ βλέπει γύρω του, μεταχειρίστηκε τὴ λέξη αὐτὴ, ἀφοῦ ἔχη παράδειγμα τῆς ψυχρότητάς της καὶ τῆς ἀψυχίας της τὴν Ἀκαδημία μας μὲ τίς κλειστὲς θύρας.

Τὰ «Ἡλύσια»—λέει ὁ κ. Νιρβάνης— θὰ χρησιμοποιήσουν διὰ νὰ δοκιμασθοῦν καὶ ἐνισχυθοῦν αἱ δυναμειὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ρευστῆς ἀκόμη καὶ ἐστερημένης τῶν ἔργων ἐκείνων ποῦ δίδουν εἰς τὰς γλώσσας τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἐπιβολὴν». Κακόπιστο καὶ ἀδύνατο ἐπιχείρημα γιὰ τὴν ὑποστήριξιν κρυφῆς φιλοδοξίας. Ξέρουμε τίς θεωρίαι τοῦ κ. Νιρβάνη γιὰ τὴν γλῶσσαν. Μὰ δὲ φανταζόμεσθε ποτέ; ὅτι καὶ τόσο θεληματικὰ θάκλεινε τὰ ματιὰ του γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ τί γίνεται ἀπάνου στὸ ζήτημ' αὐτό. Πίσω καὶ ἀπ' τὴν ἀρχὴν θὰ δοκιμασθῇ ἡ γλῶσσα μὲ μεταφράσματα ἔργων ποῦ δίδουν ἐπιβολήν; Ἄμ' εὐλογημένοι ἄνθρωποι, δὲν ἀκούσατε τὴν ἀλήθειαν ποῦ φωνάζουν «Ἡ Ἰλιάδα» μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Πάλλη, «Ἡ κριτικὴ τοῦ Ἀδολφου Λαγισμοῦ» τοῦ Κέντ «Τὸ Ἡμιονόγραμμα» μεταφρασμένη καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὸν ἴδιον. Δὲ σὰς εἶπαν τίποτε; ὅσα μεταφράσματα τυπωθήκανε μονάχα στὸ «Νουμά», μεταφράσματα ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, τὸ Θουκυδίδην, τὸ Σοφοκλῆ, τὸν Εὐριπίδην, ἀπὸ

τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας καὶ Λατίνους ποιητάδες, ἀπὸ τὸ Λουκιανόν, τὸ Λόγγον, τὰ Ἰνδικὰ μεταφράσματα τοῦ κ. Κ. Θεοτόκη, καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ; Καὶ ἐν δὲ φτάνουν αὐτὰ, δὲν ὑπάρχουν τόσες πρωτότυπες ἐπιστημονικῆς ἐργασίας ὡς τὸ Ψυχάρην, ὡς τὴν Πλουτολογία τοῦ Μαρκέτη, τὰ ἄρθρα τοῦ Πάλλη, τοῦ Α. Βελέλη, τοῦ Παλαμά, τοῦ Φ. Φωτιάδην, τὸ «Δασμολογικὸν πόλεμον» στὴν Ἀγγλίαν τοῦ Μαρκέτη, ὡς τὴν «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης» τοῦ Ἑφταλιώτη, ὡς τὴ «Ματιὰ» τοῦ Ἀβάζου, ὑφηγητῆ τῆς Γρατρικῆς στὸ Πανεπιστήμιον, ὡς τὸ «Κρασί» τοῦ Στασινοπούλου καὶ τελευταία ὡς τὴν «Ἀπολογία» τοῦ Ψυχάρην, ποῦ μοναχ' αὐτὴ ἀποδείχνη. ἄλλοτελα πόσο ἡ ἀληθινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι κάτι παραπάνου ἀπὸ κατὰλληλη γιὰ ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν, χωρὶς νὰ ξετρέξουμε καὶ σὲ παλιότερους καιρούς; Δοκιμῆς θὰ ξαναχρῆσθουμε τώρα;

Αὐτοὶ οἱ στοχασμοὶ μοῦ γεννηθήκανε μὲ τὸ διάβασμα τῆς ἀγγελίας τοῦ κ. Νιρβάνη. Ζηλεύω τὴν ἰδέαν του, ὅχι ὅμως καὶ τὸν τρόπον ποῦ μεταχειρίζεται γιὰ τὴν ἐφαρμογὴν της. Μὰ θὰ μοῦ πῆ κανεὶς: Ἀπὸ μίαν ἀγγελίαν θέλεις νὰ κρίνης τὸ ἔργο τοῦ ἄλλου; γιατί δὲν περιμένεις νὰ βγῶνεν πρῶτα τὰ «Ἡλύσια»; Μὰ καὶ ἐν ἔθρονον, τίς μήπως θὰ μὰς ποῦνε περισσότερα ἀπὸ ὅσα λέει ἡ ἀγγελία; Μήπως θὰ δώσουν ἀφορμὴ μεγαλύτερη γιὰ συζήτησιν; Ὅτι εἶχε νὰ μὰς πῆ ὁ κ. Νιρβάνης γιὰ τὸ ἔργο του μὰς τὸ εἶπε στὴν ἀγγελίαν του. Παραπάνου ἀπ' αὐτὸ δὲν περιμένουμε. Τὸ ἔργο του βλέπετε, εἶναι ἀκαδημαϊκὸν καὶ δὲν ἔρχεται ν' ἀγωνισθῇ. Κ' ἔτσι θαρρῶ πῶς ἔχει καθένας ἀπὸ τώρα τὸ δικαίωμα νὰ πῆ ὅτι στοχάζεται γι' αὐτό. Τοὺς στοχασμοὺς μου τούτους δὲ μοῦ τοὺς γέννησε καμιά μικρόλογη ἀφορμὴ, γιατί ἐν ἤθελα τέτοιαν ἀφορμὴν νὰ τῆνε βρῶ στὰ λόγια κάποιου φίλου μου— ποῦ δὲν τοῦδωσα δικίον—ὅταν μοῦ ἔλεγε προχθές: «εἰπὶ τέλους βγαίνει κ' ἐνὰ περιοδικόν, ὅπου θὰ ἰδοῦμε καὶ μερικὸς νὰ παρουσιάξουν πικὰ τὰ ξένα γιὰ ξένα καὶ ὄχι γιὰ δικὰ τους».

Ἐβόουμαι μέσ' ἀπὸ τὴν καρδίαν μου στὸν κ. Νιρβάνη νὰ πετύχῃ τὸ ἔργο του, ἀφοῦ τὸ στολιζῇ κάποιαν ἰδέαν, καὶ νὰ διαβασθῇ μ' ὅση προθυμία θὰ τὸ διαβάσω καὶ ἐγὼ καὶ νὰ βγῶ ψεύτης στὰ ὅσα εἶπα. Πολὺ ὅμως τὸ φοβῶμαι, ὅτι τὰ ὅσα εἶπα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἀλήθειαι ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ τίς ἀνηθῇ κανένας.

ΤΙΜΩΝΑΣ

Σημ. τοῦ «Νουμά». Ὁ συνεργάτης μας «Τίμωνας»

μὰς ἔστειλε τὸ ἄρθρον τοῦ παρακαλῶντας μας νὰν τὸ τυπώσουμε, ἢ θέλουμε. Ὁ «Νουμάς» ἀκολουθῶντας πιστὰ τὴν ἀρχὴν του νὰ εἶναι λεύτερον βῆμα γιὰ νὰ λέει καθένας τὴν ἰδέαν του, δημοσιεύει τὸ ἄρθρον τοῦ «Τίμωνος» μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι τὰ μερικὰ δὲ συμφωνεῖ ἄλλοτελα μαζί του. Ὁ «Νουμάς» σέβεται τὴν ἰδέαν τοῦ κ. Νιρβάνη κ' ἐλπίζει πῶς κάτι καλὸν θὰ βγῆ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀπὸ τὸ ἔργο του. Ἀφοῦ δὲν μπορούμε νὰ γράψουμε πρωτότυπα—ἔτσι ἀπάνου κάτου λέει ἡ ἀγγελία τοῦ κ. Νιρβάνη— ἔς μεταφράσουμε ξένα. Νὰν τὸ μολογᾷ αὐτὸ ὁ κ. Νιρβάνης, ποῦ γιὰ γράφει τόσα πρωτότυπα ἔργα, πᾶσι νὰ πῆ πῶς θάναί καὶ σωστό.

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Μεταφράζουμε ἀπὸ τὸ Jewish Chronicle:

«Παίροντας ἀφορμὴν ἀπὸ μίαν φράσιν ποῦ γράφη ὁ Διδ. κ. Α. Βελέλης σὲ μίαν ἀπὸ τίς μελέτας του, ἐνὰς ἀξίως βιβλιογράφου τῆς Ἀθήνας, ὁ κ. Νίκος Βένης, ἔστειλε στὸ «Νουμά» ἐνὰ περίεργον ἄρθρον γιὰ τοὺς Ὀθραίους ὅπου μίαν φορὰ ἐκατοικοῦσαν στὸ Μυστρά. Ἔτσι ὀνομάζονταν μίαν πολιτείαν ποῦ χτίστηκε στὸ δέκατον τρίτον αἰῶνα λίγα μίλια βορειοδυτικὰ τῆς Σπάρτης καὶ ἐγινε φουριστὴν πρωτεύουσαν ἐνὸς δουκάτου φραγκικοῦ στὴν ἀρχὴν καὶ βυζαντινοῦ κατόπι. Τόσοι συγγραφεῖς μίλησαν κατὰ μικρὸν γιὰ τὰ πράγματα τῆς φυλῆς μας, καὶ ὡς τόσο κανεὶς δὲν εἶπε τὸ παραμικρὸν γιὰ ὀθραϊκὴν κοινότην σ' αὐτὸν τὸν τόπον. Τὸ ὄνομα Μυστράς δὲ βρίσκεται μῆτε στὴν Ἱστορίαν τοῦ Grailz μῆτε στὴν Ὀθραϊκὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν, καὶ λείπει στοὺς καταλόγους τοῦ Steinschneider, τοῦ Neubauer, τοῦ Zedner καὶ τοῦ Van Straaeln. Ὁ κ. Βελέλης ἔχει σκοπὸν νὰ ξαναφτιάξῃ τὸ ἄρθρον τοῦ φίλου του καὶ νὰ τὸ τυπώσῃ σὲ καμιά γλῶσσαν εὐρωπαϊκὴν ὅπου νὰ τὴν ἴννοῦν αἱ σπουδασμένοι ὅλου τοῦ κόσμου».

*

Ὁ ἴδιος κ. Βελέλης μὰς παρακαλεῖ νὰ σημειώσουμε ποῦ στὸ 171 φύλλον, σελ. 3 κατὰ τὴν μέσιν τῆς πρώτης στήλης πρέπει νὰ διαβάζουμε: ἐνὰ πλῆγμα τρυφερόμορον κτλ.

Κάποτε ποῦ χιόνιζε, ρώτησε ὁ βασιλεὺς τῶ Σκωτῶν ἐνάν, ποῦ στεκότανε στὸ δρόμον γυμνός, ἂν κρυσθῇ.
—Κρυσθῆναι τὸ κούτελον; ρώτησε καὶ κείνος.
—Ὅχι, ἀποκρῆθηκε ὁ βασιλεὺς.
— Πῶς λοιπὸν θέλεις νὰ κρυσθῶν κ' ἐγὼ, ἀφοῦ εἶμαι ὅλος κούτελον;

περνᾷει χαμηλά. Φτάνει ὡς ἀπάνου ὁ χτύπος του. Ἄρχα περνοῦν οἱ ὄρες. Ὁ χτύπος τοῦ ἐσπερινοῦ τὸν τραξε. Σηκώθηκε κ' ἔτρεξε ἀνάμεσα στὰ πουργαρία. Ἐφτασε πάνω ἀπ' τὰ πηγάδια καὶ κάθισε ἀθώρητος. Κάποτες ξεχώρισε τὸ Λεμονάρα κάτω ἀντίπερα στὸν ἴσκιον ἐνοῦ δέντρον. Ἡ Μαλάμω προσπερνοῦντας γυρίζει καὶ τὸν κοιτάζει ἀδιάκοπα. Τέλος ἔμαθε τὴν Κυριακὴν θὰ γίνονταν οἱ ἀρρεβῶνες. Ἄμα θάκουε τὸ πρῶτον τουργεὶ θὰ ἔτρεγε. Θὰ πρόφτανε νὰ ριζῇ καὶ αὐτὸς τὸ δικὸν του ἐκεῖ στ' ἄλωνα τοῦ χοροῦ ποῦ τόσες ὁμορφὲς στιγμῆς εἶχε περάσει. Θὰ ἔτρεχαν ἄντρες καὶ γυναῖκες νὰ ἰδοῦν. Καὶ θὰ στέκονταν ἀνατοιχιασμένοι, ἀμίλητοι, στεγνοί. Τί παράξενο πανηγύρι θὰ γίνονταν κείνη τὴν νύχταν μὲς τὸ σκότος! Στὴν ἐκκλησίαν θὰ ἦταν κίτρινος, κίτρινος. Θὰ πήγαιναν οἱ γυναῖκες μὲ τὰ λουλούδια νὰ τοῦ ριζοῦν καὶ μὲ τὰ μαντίλια στὰ μάτια. Θὰ πήγαινε καὶ αὐτὴ; Θὰ τὴν ἄκουε ὁ Λεμονάρας; Δὲ θὰ ζῆλευε; Πῶς θὰ τὸν στόλιζαν. Ἦθελε νὰ φαίνονταν ὁμορφος. Καλύτερα ἔς μὴν τὸν παρακαλοῦσε γιὰ χάρη του. Θὰ κάθονταν στὸ σπῆτι τῆς νὰ κρυφοκλαίῃ. Αὐτὸν θὰ τὸν τραγουδοῦσ' ἡ μάνα του: Σήμερα τ' ἄσπρο γιασεμὶ βγήκε νὰ σεργιανίσῃ. Κι' αὐτὸς κίτρινος, κίτρινος, ἀμίλητος κ' ἡσυχος, κίτρινος ὡς τὸ κερί.

Τὴ Δευτέρα βγήκε ἀπ' τὸ σπῆτι. Τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς δὲν εἶχε ἀκούσει τουργεὶ καὶ παραξενεύονταν. Τὸ πρῶτον εἶχε δὴ τὴ Μαλάμω ποῦ περνοῦσε ἀπ' τὸ σπῆτι τους. Ὑστερον ποῦ βγήκε, εἶδε τὸ Νίκο καὶ στήθηκε μακριὰ ἀδιάφορος. Τὸν πλησίασε ἐκεῖνος.
— Γιώργε, χτῆς δὲν ἦρθες νὰ ψάλλουμε.
— Ἦμουν ἀδιάθετος. Ἐπειτα θὰ ἦρθε ὁ Λεμονάρας, ἢ παντρεύτηκε;
— Ὁ Νίκος ἔκαμε πῶς δὲν εἶχ' ἀκούσει.
— Ἐ Νίκο, παντρεύεται ἔμαθα ὁ Λεμονάρας.
— Ναι, μὰ δὲν τὸν θέλουν.
— Ἀλήθεια; Σ' ἐκεῖνον τὸ μέρος;
— Ναι βρε ἀδερφέ. Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε καιρὸ ἀκόμα. Ἡ ἀδερφή μου εἶναι μικρὴ. Ἐμεῖς θὰ κἀνοῦμε γαμπρὸ μὲ τρία, τέσσερα χρόνια.
Ἐκείνη ἡ μέρα τοῦ φάνηκε ἡ πιὸ ὥραϊα τοῦ Γιώργου. Θωροῦσε μοναχὸς του τὰ σύννεφα στὴ δύση χρυσὰ καὶ σταχτια καὶ πράσινα. «Τώρα θὰ γίνον βυσσινιά». Ἐπιυλίνονταν τὰ χρώματα καὶ ἄλλαζαν γυρίζοντα σὲ βυσσινί. Κοκκίνησε ἡ θάλασσα κ' ἐνὰ ἀπόφευγον ἀπλώθηκε στὸν αἶρα. Νύχτωνε. Στὸ δρόμον τῶν πηγαδιῶν δὲ φαίνονταν καμμία. Κάτι τοῦ μιλῶσε. Κι' αὐτὸς νόμιζε πῶς ἦταν ἱκανός νὰ ὑποβάλῃ: Τώρα θὰ φανῇ ἡ Μαλάμω. Ξεχώρισε αὐτὴ

ἀνάμεσα ἀπ' τίς ροιδιῆς μὲ τὴν σταμνα στὸ κεραλί. Θὰ ἔτρεγε κοντὰ τῆς, μὰ ὁ Λάζος ἔρχονταν ἀπάνου. Ὅταν γύρισε στὸ σπῆτι, οἱ κουβέντες τῶν γριῶν στὰ σοκάκια ἀπλώνονταν στὸ σκότος. Ὡς τ' αὐτὴν του ἔφτασε πῶς ἀπόψε ὁ Λεμονάρας θὰ πάρῃ τὴ Μαλάμω τοῦ Ἀρεντάκη.
Ἀποσυχῆ πρῶτον πολλοὶ κρυσθῆσαν γιὰ κατὶ ποῦ γινη κείνη τὴν νύχταν. Σίμωσε κάποιος: «...Βρίσκω τὸ Λάζον νύχταν μεσάνυχταν καὶ κάθονταν ἀπόξω στὴν πεζούλα. Μὲ ρωτᾷ: «ἀλήθεια παντρεύεται ἀπόψε ὁ Λεμονάρας μὲ τὴ Μαλάμω;» Ὅταν εἶδαν τὸ Γιώργον ἐκοψαν τὴν κουβένταν. Πῆρε τὸ δρόμον χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ θὰ βγῇ. Παραπέρα εἶδε τὴ Μαλάμω. Ἄμα τὸν εἶδε σταθήκε. Τοῦ χαμογέλασε ὅταν πλησίασε καὶ κίνησε. Προχωρῶντας γύρισε καὶ τὸν κοίταξε. Εἶχε ξεχάσει νὰ τὴν καλημερίσῃ. Τί θὰ ἔλεγε γι' αὐτό; Γυρίζει κ' ἐκείνη καὶ τὸν βλέπει. Ἀπ' τὰ σπῆτια κατεβαίνει καὶ ὁ Λεμονάρας. Δὲ μπόρεσε νὰ προσπεράσῃ, τὸν πρόσταξε.
— Κοίταξε ἐν τὸ σκότος ἐσὺ τὸ σκυλλί, νὰ μὴν πάθῃ καὶ ἄλλος γιὰ χιτῆρ σου. Ἐπιτέλους ἂν τῶκαμες κατὰ λάθος πῆς μου το νὰ σοῦ τὸ τυχωρέσω. Μπορῶ ν' ἀποσύρω τὴν καταγγελίαν.
(Στ' ἄλλο φύλλον τελώνει)
ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ